

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

PARLIAMENTARY SCRUTINY UNDER THE CONDITIONS OF THE MARTIAL LAW REGIME

Сидорчук Л.А., к.ю.н., професор,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Навчально-науковий інститут неперервної освіти
Державного університету «Київський авіаційний інститут»

Стаття присвячена дослідженню змісту, організаційно-правових форм, способів здійснення парламентського контролю. У статті проаналізовано доктринальні підходи щодо розуміння конституційно-правового інституту парламентського контролю. Встановлено, що парламентський контроль являє собою особливий державно-правовий інститут, який надає законодавчому органу влади легітимні інструменти для спостереження, перевірки та оцінки діяльності виконавчої влади, особливо в частині реалізації нею зовнішньої та внутрішньої політики держави. Ефективному вирішенню цих завдань у найбільшій мірі сприяє нормативно-правове закріплення відповідних контрольних повноважень парламенту. Парламентський контроль є одним із видів контролю в системі публічної влади, що характеризується здійсненням контрольних функцій парламенту, зокрема за виконавчою гілкою влади. Контрольну функцію слід розглядати у нерозривному взаємозв'язку із законодавчою.

Окрема увага у статті приділяється особливостям реалізації парламентського контролю в умовах правового режиму воєнного стану. Йдеться, зокрема, про розширення застосування установчої функції Парламенту (спеціальний інститут висловлення недовіри), який наразі закріплений в ст. 12 Закону «Про правовий режим воєнного стану». У цьому зв'язку звертається увага на рекомендації, що містяться у Моніторинговому звіті Програми SIGMA (спільна Програма підтримки вдосконалення врядування та менеджменту ОЕСР та ЄС) «Державне управління в Україні» (грудень, 2023) в частині приведення законодавства, що регулює статус незалежних наглядових органів, у відповідність до міжнародних стандартів, зокрема, скасувати можливість звільняти керівників цих органів через процедуру висловлення недовіри.

Ключові слова: парламентський контроль, контрольна функція парламенту, організаційно-правові засади парламентського контролю, правовий режим воєнного стану та ін.

The article is devoted to the research of the content, organizational and legal forms and methods of parliamentary scrutiny. The doctrinal approaches to understanding the constitutional and

legal institution of parliamentary scrutiny are analyzed in the article. It is established that parliamentary scrutiny is a special public legal institute which provides the legislature with legitimate tools for monitoring, checking and evaluating the activities of the executive branch, especially in terms of its implementation of the foreign and domestic policies of the state. The effective solution of these tasks is most facilitated by the legal and regulatory consolidation of the relevant controlling powers of the parliament. Parliamentary scrutiny is one of the types of control in the system of public authority, characterized by the exercise of control functions of the parliament, in particular over the executive branch of power. The control function should be considered in an indissoluble interconnection with the legislative function. The special attention in the article is paid to the peculiarities of exercising parliamentary scrutiny under the legal regime of martial law. In particular, it is about expanding the use of the constituent function of the Parliament (a special institute of no-confidence motion), which is currently enshrined in Article 12 of the Law 'On the Legal Regime of Martial Law'. In this regard, special attention is drawn to the recommendations contained in the SIGMA Monitoring Report (Joint OECD-EU Programme for Improved Governance and Management) 'Public Administration in Ukraine' (December 2023) regarding the harmonization of the legislation governing the status of independent supervisory bodies with international standards, in particular, the abolition of the possibility to dismiss the heads of these bodies through the no-confidence procedure.

Key words: parliamentary scrutiny, control function of the parliament, organizational and legal framework of parliamentary scrutiny, legal regime of martial law, etc.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації (далі – рф) в Україну 24 лютого 2022 року створило нові ризики та загрози для роботи вищих органів державної влади, у тому числі, єдиного законодавчого органу – Верховної Ради України (далі – ВР України). Наразі в умовах правового режиму воєнного стану органи державної влади України докладають максимальні зусилля в контексті зміцнення співробітництва між Україною та ЄС в рамках переговорного процесу з метою набуття нашою державою статусу держави-члена ЄС. За цих умов все більше зростає роль ВР України як єдиного законодавчого органу, і не лише в контексті її пріоритетної законодавчої діяльності, а й здійснення інших функцій, зокрема, установчої та функцій парламентського контролю.

Одним із векторів триваючих реформ, пов'язаних із ефективним виконанням функцій парламенту, є посилення рівня парламентського контролю (через Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункову палату) за діяльністю Кабінету Міністрів України та всієї системи органів виконавчої влади, насамперед, за формуванням і виконанням Державного бюджету України тощо.

Зазначимо, що прийняття та впровадження комплексного законодавчого регулювання щодо забезпечення ефективного парламентського контролю за формуванням

Урядом політики та забезпечення узгодженості політики та законодавства, є одним із головних завдань нашої держави та узгоджується із міжнародними зобов'язаннями України.

Метою статті є дослідження змісту та особливостей конституційно-правового інституту парламентського контролю в умовах правового режиму воєнного стану в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти проблем парламентського контролю, як конституційно-правового інституту, були предметом наукових досліджень таких вітчизняних вчених, як: В. Журавський, О. Копиленко, М. Козюбра, А. Колодій, В. Копейчиков, В. Курило, О. Майданник, В. Опришко, В. Погорілко, П. Рабинович, В. Селиванов, Ю. Тодика, В. Чубарев, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, та інших. Проте, слід зауважити, що зазначені вище вчені досліджували інститут парламентського контролю в умовах мирного часу, а не правового режиму воєнного стану, який, безумовно, має свої особливості.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, слід зауважити, що в юридичній науці й дотепер серед вчених немає єдності у поглядах щодо обсягу необхідних повноважень ВР України у сфері парламентського контролю, щодо напря-

мів, форм, методів його здійснення, а також щодо багатьох інших аспектів реалізації парламентом цієї функції.

Парламентський контроль являє собою особливий державно-правовий інститут, який надає законодавчому органу влади легітимні інструменти для спостереження, перевірки та оцінки діяльності виконавчої влади, особливо в частині реалізації нею зовнішньої та внутрішньої політики держави. Ефективному вирішенню цих завдань у найбільшій мірі сприяє нормативно-правове закріплення відповідних контрольних повноважень парламенту.

Парламентський контроль є одним із видів контролю в системі публічної влади, що характеризується здійсненням контрольних функцій ВР України, зокрема за виконавчою гілкою влади. Контрольну функцію слід розглядати у нерозривному взаємозв'язку із законодавчою. В спеціальній літературі відзначається, що «зміст контрольної функції ВР України, як будь-яких функцій різних органів державної влади, обумовлений і визначається насамперед основними напрямками та видами контрольної діяльності парламенту. Напрями контрольної діяльності ВР опосередковують насамперед зміст контрольної діяльності, а види – форми, способи такої її діяльності» [2, с. 15].

Як слушно зазначає О. Майданик, «сутність реалізації парламентом контрольної функції полягає, насамперед, у: – виявленні об'єктивної і достовірної інформації щодо ситуації у підконтрольній йому сфері життєдіяльності суспільства і держави; – у проведенні аналізу отриманої інформації; – у її співставленні із приписами законодавства та, на цій основі, – у оцінці такої інформації і, у випадках встановлення порушень законодавства з боку підконтрольних суб'єктів – у вжитті заходів щодо усунення виявлених порушень. Контрольна діяльність парламенту виступає водночас і у якості правоохоронної діяльності, про що свідчить спрямованість контрольної діяльності парламенту на виявлення і припинення неправомірних дій фізичних і юридичних осіб, застосування до порушників заходів державного впливу» [2, с. 15].

В юридичній літературі під «парламентським контролем» розуміється «передбачена Конституцією та законами України діяльність Верховної Ради України, утворених нею органів, обраних нею посадових осіб та народних депутатів України щодо отримання, вивчення, оприлюднення інформації про діяльність, рішення, правові акти інших органів і посадових осіб публічної влади, підприємств, установ та організацій і впровадження на основі цієї інформації передбачених Конституцією і законами України заходів реагування» [2, с. 15].

Нормативно-правова база, що регулює коло питань, які стосуються наглядової ролі парламенту за діяльністю Уряду, виконанням законів та формуванням політик: Конституція України, Регламент Верховної Ради України; закони України «Про статус народного депутата України»; «Про комітети Верховної Ради України», «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України»; «Про Кабінет Міністрів України», «Про Рахункову палату», «Про правотворчу діяльність», «Про введення воєнного стану в Україні», «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективної реалізації парламентського контролю», а також Регламент Кабінету Міністрів України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950.

Окремо слід виокремити законодавче регулювання спеціальних контрольних функцій Верховної Ради України щодо окремих органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронних органів спеціального призначення та розвідувальних органів. Крім зазначених вище законодавчих актів, дана сфера врегульована такими законами України: «Про національну безпеку України», «Про Службу безпеки України», «Про

Бюро економічної безпеки України», «Про розвідку», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб».

Організаційно-правові засади парламентського контролю закріплені в ч. 1 ст. 85 Конституції України [1]. За Конституцією України парламентський контроль включає: здійснення парламентського контролю у межах, визначених цією Конституцією та законом (п. 33 ч. 1 ст. 85); контроль за виконанням Державного бюджету України (п. 4 ч. 1 ст. 85), контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України (п. 13 ч. 1 ст. 85), контроль за використанням позик, одержаних Україною від іноземних держав, банків і 3 міжнародних фінансових організацій, що не передбачені Державним бюджетом України (п. 14 ч. 1 ст. 85), надання парламентом згоди на призначення і звільнення з посад осіб у випадках, передбачених Конституцією України (ч. 1 ст. 85), тощо. До контрольних функцій Верховної Ради України відносять законодавчу і бюджетно-фінансову. Контрольні функції Верховної Ради України – це основні види її діяльності як органу державної влади, які мають своє вираження і зміст, що є частиною механізму Державного контролю Української держави як представника народу України, забезпечуючи вирішення завдань, які ставлять перед органом законодавчої влади. Функції парламентського контролю Верховної Ради України, позначені в Конституції України (ст. ст. 85–89, 91, 92, 96–98, 101, 115 та інші). Конституцією України (ст. 87) передбачено також таку форму контролю Верховної Ради України за діяльністю Кабінету Міністрів України, як розгляд питання про його відповідальність та прийняття резолюції недовіри Кабінету Міністрів України, що має наслідком його відставку. Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених цією Конституцією (ч. 2 ст. 113 Конституції України). З питань додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина парламентський контроль здійснюється Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (ст. 101), з питань використання коштів Державного бюджету України – Рахунковою палатою, яка діє від імені парламенту (ст. 98 Конституції України).

Згідно з ч. 1 ст. 89 Конституції України Верховна Рада України створює з числа народних депутатів України комітети Верховної Ради України, серед іншого, для виконання контрольних функцій відповідно до Конституції України. Відповідно до ч. 2 ст. 89 Конституції України Верховна Рада України у межах своїх повноважень може створювати тимчасові спеціальні комісії для підготовки та попереднього розгляду питань. Здійснення комітетами парламентського контролю регулюється ст. ст. 14, 24–332 Закону України «Про комітети Верховної Ради України».

Отже, наразі Верховна Рада України має достатньо широкі контрольні повноваження, які здійснює у різних організаційно-правових формах.

Так, до загальних механізмів у сфері парламентського контролю за діяльністю Уряду України можна віднести такі конституційні та/або регламентні (Глава 38 Регламенту Верховної Ради України) процедури: 1) схвалення Програми діяльності Уряду; 2) розгляд звіту Уряду про хід і результати виконання Програми діяльності; 3) розгляд доповіді про хід і результати виконання загальнодержавних програм; 4) проведення «години запитань до Уряду»; 5) розгляд питання про відповідальність Уряду; 6) прийняття рішення про позачерговий звіт Уряду.

Однією із ключових функцій Верховної Ради України у сфері безпеки та оборони є здійснення контролю за діяльністю органів спеціального призначення

з правоохоронними функціями, правоохоронних органів спеціального призначення та розвідувальних органів як важливих суб'єктів сил безпеки та оборони (п. п. 17, 18 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» [9]. Разом з тим, у чинному законодавстві України відсутній чіткий перелік органів спеціального призначення з правоохоронними функціями та правоохоронних органів спеціального призначення, а також критерії їх розмежування між собою. Порядок підготовки та розгляду питань, що стосуються виконання контрольних функцій Верховної Ради України, врегульовано Регламентом Верховної Ради України [12].

Суттєві зміни в частині посилення парламентського контролю, зокрема контрольних функцій парламентських комітетів, були внесені до Регламенту Верховної Ради України Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективної реалізації парламентського контролю» від 03.12.2020 [6] (набув чинності 01.01.2021). Цим Законом, зокрема: 1. Удосконалюються положення Регламенту Верховної Ради України у частині розгляду звітів, доповідей та інформації державних органів, а саме – вводиться окрема Глава 38¹, присвячена парламентському контролю через підзвітність органів виконавчої влади; 2. Усунена колізія між ст. ст. 20 і 240 Регламенту – звіти (доповіді, інформація) посадових осіб та державних органів, щодо яких Верховна Рада наділена установчими повноваженнями, включаються до порядку денного без голосування, звіти (доповіді, інформація) інших посадових осіб – за ініціативою членів профільних комітетів, інших суб'єктів права законодавчої ініціативи за рішенням парламенту. З цієї метою Регламент доповнено спеціальною статтею про розгляд окремих звітів і доповідей державних органів та посадових осіб, зокрема, 1) звіту Директора Державного бюро розслідувань про результати діяльності цього органу за календарний рік, стан виконання покладених на нього завдань, додержання законодавства, прав і свобод людини і громадянина, а також напрями та шляхи підвищення ефективності діяльності Державного бюро розслідувань; 2) звіту Генерального прокурора про діяльність прокуратури; 3) звіту Голови Служби безпеки України про діяльність Служби безпеки України; 4) звіту Антимонопольного комітету України про його діяльність; 5) звіту Фонду державного майна України про його роботу та хід приватизації державного майна; 6) звіту Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення про її діяльність; 7) доповіді Голови Національного банку України про діяльність Національного банку України (ст. 232¹); 3. Значно посилено механізм інституційної взаємодії Верховної Ради та Рахункової палати і Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – у Регламенті не тільки визначений порядок розгляду їхніх звітів і доповідей, але й передбачена можливість надсилання рекомендацій та звернення до інших державних органів і органів місцевого самоврядування з метою належного виконання рішень інституцій парламентського контролю (ст. ст. 232², 232³); 4. Значно посилено дієвість парламентських слухань – рекомендації за результатом слухань повинні містити строки надання інформації про стан реалізації рекомендацій, а також, у разі потреби, план проведення обговорень («круглих столів», громадських обговорень, слухань у комітетах тощо) щодо стану їх реалізації, список законопроектів, необхідних для реалізації рекомендацій, орієнтовний строк їх розробки і внесення та перелік комітетів, яким Верховна Рада доручає розробити відповідні законопроекти, перелік інших заходів, спрямованих на реалізацію рекомендацій та контроль за їх виконанням; 5. Уточнена роль та завдання комітетів Верховної Ради у процесі розгляду звітів, доповідей та інформації державних органів та посадових осіб. Так, комітети зобов'язані розглядати звіти на своєму засіданні, за дорученням Вер-

ховної Ради України організовувати та готувати розгляд на пленарному засіданні Верховної Ради України звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб, які у передбачених законом випадках подаються до Верховної Ради України. Водночас вони мають право ініціювати питання про розгляд на пленарному засіданні парламенту звітів, доповідей та іншої інформації, поданих до Верховної Ради України державними органами та посадовими особами (якщо розгляд таких звітів (доповідей, інформації) прямо не передбачений законом); можуть проводити громадське обговорення таких звітів, доповідей та іншої інформації (ст. 236).

Крім того, Законом України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023 № 3354-IX [11] комітети Верховної Ради України, з питань, віднесених до предметів їх відання, наділено повноваженнями здійснення правового моніторингу законодавчих актів, підготовки звітів за результатами такого моніторингу, внесення таких звітів на розгляд Верховної Ради України тощо. Проте, положення цього Закону щодо систематичної комплексної контрольної діяльності, спрямованої на відстеження, аналіз та оцінку реалізації прийнятих нормативно-правових актів (правовий моніторинг) підлягають введенню в дію через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженням Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX.

З початком введення воєнного стану деякі законодавчі акти України доповнені положеннями, які передбачають додаткові механізми контролю з боку ВР України, які застосовуються виключно у період дії воєнного стану. Так, з метою забезпечення належного функціонування державних органів в умовах воєнного стану було розширено застосування установчої функції Парламенту (спеціальний інститут висловлення недовіри). Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» від 12.05.2022 № 2259-IX [7], який набрав чинності 20.05.2022, стаття 12 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [10] доповнена положеннями, згідно з якими у період дії воєнного стану Верховна Рада України може прийняти рішення про звільнення посадової особи з посади, призначення на яку та звільнення з якої віднесено до повноважень Верховної Ради України, що має наслідком звільнення посадової особи із займаної посади. Процедура щодо висловлення недовіри посадовій особі було застосовано два рази: 31 травня 2022 року Верховна Рада України висловила недовіру та звільнила з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та 10 квітня 2023 року висловила недовіру та звільнила з посади Голову Рахункової палати.

У цьому контексті доцільно звернути увагу на рекомендації, які містяться у Моніторинговому звіті Програми SIGMA (спільна Програма підтримки вдосконалення врядування та менеджменту ОЕСР та ЄС) «Державне управління в Україні» (грудень, 2023) (далі – Моніторинговий звіт Програми SIGMA [3]: «Верховна Рада має привести законодавство, яке регулює статус незалежних наглядових органів, у відповідність до міжнародних стандартів, зокрема, скасувавши можливість звільняти керівників цих органів через процедуру висловлення недовіри та надавши Уповноваженому з прав людини та Рахунковій палаті право самостійно призначати та звільняти керівників свого апарату, забезпечуючи конкурсну та прозору процедуру призначення на посади на основі заслуг» (п. 16 Моніторингового звіту Програми SIGMA).

Слід зазначити, що на момент написання цієї статті на сайті ВР України не зареєстровано законопроектних пропо-

зицій щодо скасування зазначеної вище процедури. Разом з тим, з цього питання наявною є судова практика. Так, відповідно до рішення Верховного Суду постанову Верховної Ради України від 10 квітня 2023 року № 3014-IX «Про висловлення недовіри Пацкану В.В.» було визнано протиправною та такою, що підлягає скасуванню (Рішення від 26.06.2024 № 990/108/23 [5]).

Щодо надання Уповноваженому з прав людини ВР України та Рахунковій палаті право самостійно призначати та звільняти керівників свого апарату, забезпечуючи конкурсну та прозору процедуру призначення на посади на основі заслуг, слід зазначити, що 19.12.2024 набув чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Рахункову палату» та деяких інших законодавчих актів» від 30.10.2024 №4042-IX [8], метою якого є врегулювання окремих питань організації, повноважень та порядку діяльності Рахункової палати щодо її удосконалення та покращення державного зовнішнього контролю (аудиту) в Україні відповідно до міжнародних стандартів INTOSAI у рамках забезпечення виконання зобов'язань України, визначених Угодою про асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованою Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII (стаття 346 і частина друга статті 347 Глави 3 Розділу V, стаття 5 Додатка XLIII до Розділу VI) та ін. Цим Законом було запроваджено низку змін до Закону України «Про Рахункову палату», в частині віднесення до повноважень Голови Рахункової палати, у тому числі, призначення на посаду та звільнення з посади Секретаря Рахункової палати і його заступника за згодою Рахункової палати (п. 5 ч. 1 ст. 21 Закону України «Про Рахункову палату»).

Наразі триває експертне обговорення проекту змін до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», що стосуються найважливіших аспектів діяльності Уповноваженого з прав людини та спрямовані на приведення чинного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів, вимог часу та нових викликів, пов'язаних з агресією РФ [4].

Висновки та пропозиції. Натепер проводиться системна робота з посилення загального парламентського контролю. ВР України здійснює парламентський контроль у різних організаційно-правових формах, але тільки у межах, визначених Конституцією України (п. 33 ч. 1 статті 85). Здійснення парламентського контролю – це право ВР України, що реалізується нею безпосередньо чи опосередковано – через визначені Конституцією України державні органи. Своєю чергою, комітети ВР України не є самостійними суб'єктами парламентського контролю. Вони беруть участь у його здійсненні лише на стадії підготовки та попереднього розгляду питань, віднесених до сфери парламентського контролю ВР України.

Важливе значення в контексті удосконалення механізмів парламентського контролю за дотриманням законодавства має Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023 № 3354-IX, яким зокрема, запроваджено інститут правового моніторингу законодавчих актів.

Разом з тим, органам державної влади, зокрема, ВР України, вбачається доцільним вжити відповідних заходів в контексті виконання рекомендації, що містяться у Моніторинговому звіті Програми SIGMA в частині приведення законодавства, що регулює статус незалежних наглядових органів, у відповідність до міжнародних стандартів, зокрема, скасувати можливість звільняти керівників цих органів через процедуру висловлення недовіри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996. №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Майданик, О. О. Теоретичні проблеми контрольної функції парламенту України: автореферат дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 Конституційне право / О. О. Майданик. – Київ : Б. в., 2007. 36 с.
3. Моніторинговий звіт Програми SIGMA (спільна Програма підтримки вдосконалення врядування та менеджменту ОЕСР та ЄС) «Державне управління в Україні» (грудень, 2023). С. 12, 18. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/uk/publications/reports/2024/02/public-administration-in-ukraine_27a46a58/b0dd70ef-uk.pdf
4. Новий проект Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» представлений на обговорення. 12.04.2024. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/new-draft-law-of-ukraine-on-ukrainian-parliament-commissioner-for-human-rights-is-presented-for-discussion>
5. Про визнання протиправною та скасування постанови Верховної Ради України від 10.04.2023 № 3014-IX «Про висловлення недовіри Пацкану В.В.» Верховний Суд; Рішення, Справа від 26.06.2024 № 990/108/23 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0108780-24>
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективної реалізації парламентського контролю: Закон України від 03.12.2020 № 1052-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1052-20#Text>
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2259-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2259-20>
8. Про внесення змін до Закону України "Про Рахункову палату" та деяких інших законодавчих актів України: Закон України від 30.10.2024 № 4042-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/4042-20#Text>
9. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2469-19#Text>
10. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
11. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/3354-20#Text>
12. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України; Регламент від 10.02.2010 № 1861-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
13. Фукс Н.А., Уложенко В.М. Рахункова палата України як орган парламентського контролю у сфері фінансів: статус та повноваження. *Юридичний науковий електронний журнал*. №6/2015. С. 161-164.